

Posudok dizertačnej práce

Názov práce: Žena jako pachatelka vraždy

Autorka: JUDr. Mgr. Jaroslava Hrabětová

Semester: 2015

Vypracoval: Juraj Havlík

Cieľom dizertačnej práce autorky bolo vytvoriť deskriptívnu štúdiu o *pachateľke vraždy*, so zameraním na individuálne charakteristiky i situačný kontext. Napriek vedomým multidisciplinárnym presahom bolo snahou pristúpiť k téme sociologicky, a to kombináciou kvalitatívnych i kvantitatívnych metód. Hĺbkové rozhovory tak doplnili neformálne rozhovory, zúčastnené pozorovanie, terénne poznámky, analýza dokumentov či dotazníkový prieskum. Výskumný súbor tvorilo 46 žien odsúdených za vraždu v ženskej väznici Světlá nad Sázavou (cca polovica zo všetkých žien odsúdených v tej dobe za vraždu v ČR), kým hĺbkové rozhovory boli uskutočnené s 23 ženami a dotazníkového šetrenia sa nakoniec zúčastnilo 22 žien. Po značnej teoretickej časti autorka popisuje v empirickej časti zistené formy vražedného jednanja, navrhuje typológiu vrážd podľa motivácie, venuje sa tiež životnej situácii, životným postojom i rodinným vzťahom pachateľiek vraždy. Špeciálne sa sústreďuje na vraždy partnerské, ktoré označuje ako prototyp vražedného jednanja žien.

Ako kľúčovú pridanú hodnotu vnímam pokus o relatívne komplexné zmapovanie témy žien ako pachateľiek vrážd v českom kontexte, v ktorom celkovo zostáva *tento terén* zatiaľ málo známy. V rozsiahlej teoretickej časti autorka deklaruje svoju orientáciu v téme v súčasnom poznaní, doma i v zahraničí, a zdôvodňuje aj výhody sociologického prístupu. Z textu cítiť autorkin záujem o tému, čo podporuje aj fakt, že v minulosti sa venovala *verejnej mienke o trestnom čine vraždy*, čo jej ponúka ďalší východiskový bod. V empirickej časti logicky a zrozumiteľne kombinuje zistenia z rôznych techník a rôznych etap svojho výskumu. Tie podporuje prehľadnými tabuľkami a grafikou, no taktiež úryvkami z rozhovorov a terénnych poznámok, ktoré oživujú akademický text a vťahujú čitateľa *priamo do deja*. Napriek tomu si je autorka vedomá obmedzení v spojitosti s výskumným súborom, vlastnou rolou či nevýhodami metód, ktoré vychádzajú z ich podstaty, čo reflektuje a berie do úvahy, napr. v súvislosti s interpretáciou a možným zovšeobecnením.

Vidno, že hoci si autorka nevybrala jednoduchú tému ani výskumné prostredie, mala mnohé záležitosti vopred premyslené (napr. písomný súhlas s väznicou), postupovala systematicky a

dokázala nadviazať kontakt s 23 ženami odsúdenými za vraždu, s ktorými viedla hĺbkové rozhovory. Navyše koncipovala dotazníky s možnosťou budúcej komparácie či zisťovala možnosť opätovného kontaktovania žien, s ktorými viedla rozhovory. To naznačuje včasné úvahy autorky o aplikácii výsledkov práce a o možnosti nadviazania ďalších výskumov.

Hoci je cieľ jasne niekoľkokrát formulovaný, aj pomocou doplňujúcich cieľov, chýba explicitné uvedenie výskumnej otázky. Otvorenosť výskumu je relevantne zdôvodnená a práca sa drží svojho deskriptívneho zámeru, otázne je či by špecifikovanie výskumnej otázky, príp. podotázok neumožnilo *záverečný návrat* k týmto otázkam, a tak hlbšiu diskusiu na záver? Koniec koncov, diskusia podrobne zhŕňa výsledky výskumu a dáva ich do kontextu zo zahraničnými zisteniami. Záver však občas pôsobí ako skrátenie predchádzajúcej diskusie, a akoby mnoho potenciálu zostávalo nevyužitého, ktorý by síce zrejme patril viac do diskusie, ale ktorý sa tak postupne rozbiehal rôznymi zaujímavými smermi v teoretickej časti a zostal nakoniec bez významnejšej odozvy. Taktiež boli v práci prítomné sebareflektujúce prvky, ale akýsi širší návrat k nim a možné rozvitie taktiež absentovalo v diskusii.

Čo sa týka formálnej stránky, v práci je mnoho preklepov, ktoré vznikli predovšetkým spojením dvoch slov. Časté sú aj rozsiahle poznámky pod čiarou, kde by možno stálo za úvahu, vzhľadom na čitateľnosť, či by nebolo lepšie ich skrátiť, alebo vyťahnuť do textu ako samostatné odstavce príp. podkapitoly. Taktiež mierne rušivo pôsobili občasné citácie, ktoré prekročili aj tri riadky. Úryvky z rozhovorov a terénnych poznámok príjemne oživovali text, no ich proporciu vyváženú interpretáciou postupne nahradila skôr čistá demonštrácia s otáznou výpovedou hodnotou v porovnaní s ich rozsahom. Najvýraznejšie tu pôsobili grafické vtipy, ako veľmi zaujímavý nápad, ale ponechaný akoby bez komentára. Následne možno hovoriť o detailoch, či pri interpretácii dotazníkového prieskumu nie je vhodnejšie namiesto *ľudí* či *verejnosti* používať slovo *respondenti*? A či má zmysel priradzovať percentuálne hodnoty, keď určitú kategóriu zastáva jedna žena – 2%?

Dalo by sa ešte zamyslieť či zistenia dizertačnej práce neznejú relatívne evidentne, neprekvapivo. Nemám tým na mysli, že zistenia by mali byť za každú cenu prekvapivé. Možno tu ale opäť stojí v pozadí nenastavenie alebo neuvedenie výskumnej otázky. Kľúčové zistenia vymenované napr. v abstrakte predstavujú predovšetkým kvantitatívne zistenia, a pritom autorka zdôrazňuje viackrát ťažisko hĺbkových rozhovorov. Neobsahovali tieto rozhovory mnoho momentov, ktoré by stáli za spomenutie a hlbšiu analýzu?

Dizertačná práca JUDr. Mgr. Jaroslavy Hrabětovej je kvalitným vstupom do tématiky žien ako pachateliiek vrážd v českom kontexte. Oceňujem snahu o komplexý popis, aj za pomoci integrácie viacerých výskumných metód. Napriek tomu, že si autorka zvolila odvážnu tému v neľahkom prostredí, podarilo sa jej zachytiť mnohé aspekty, ktorých podanie pôsobí dôveryhodne i autenticky. Napriek tomu chýba formulácia výskumnej otázky, ktorej špecifikovanie by možno

umožnilo miestami aj hlbšiu analýzu získaného materiálu. Práca taktiež obsahuje preklepy a pár ďalších formálnych nedostatkov. Dizertačnú prácu teda jednoznačne odporúčam k obhajobe, vyššie uvedené pripomienky mi ale nedovoľujú udeliť najlepšie hodnotenie, a tak navrhujem známku B.

Otázky:

1. Skúste špecifikovať výskumnú otázku, príp. podotázky, ktoré stoja v pozadí dizertačnej práce?
2. Ktoré zistenia z hlbkových rozhovorov považujete za kľúčové?